

Gerd Leonhard: «Η μεγαλύτερη πρόκληση για τους CEOs είναι να επανεφεύρουν τον εαυτό τους»

GERD LEONHARD

Futurist και Humanist

Futurist, ουμανιστής, συγγραφέας, σκηνοθέτης, λάτρης της Ελλάδας και κορυφαίος ομιλητής, είναι ένας από τους 100 πιο επιδραστικούς ανθρώπους στην Ευρώπη. Microsoft, Google, Audi, L' Oréal, NBC, IBM, Visa είναι μερικές μόνο από τις εταιρείες που έχει συνεργαστεί, ενώ επηρεάζει και εμπνέει εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Στην εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συζήτησή του με τον Γιάννη Μαστρογεωργίου, μιλάει για την ανθρώπινη αναγέννηση και το είδος της σοφίας που χρειαζόμαστε σήμερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΣΤΡΟΓΕΩΡΓΙΟΥ

17/11/2021 14:00

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του [CEO Initiative Workshop στην Νεμέα](#)

[CEO INITIATIVE FORUM 2021: Δείτε την ατζέντα του μεγάλου forum – Register Now!](#)

Η κρίση του κορωνοϊού απέδειξε με βαθύτατο τρόπο ότι το μέλλον δεν έχει γραμμική εξέλιξη. Χρησιμοποιείς συχνά τη φράση: «Το μέλλον είναι θέμα νοοτροπίας, όχι ένα χρονικό πλαίσιο», μια φράση που χρησιμοποιούμε και εμείς, στην ελληνική ομάδα Foresight. Πώς εξελίσσεται ο κόσμος σήμερα;

Είναι ενδιαφέρον να βλέπεις ότι πολλά πράγματα για τα οποία μιλούσαμε πριν από 20, 30, 50 χρόνια και ήταν επιστημονική φαντασία τώρα γίνονται επιστημονική πραγματικότητα. Σε γενικές γραμμές, επικρατεί μια εκθετική ταχύτητα. Κάνουμε άλματα προς το μέλλον, δεν προχωράμε πλέον βήμα-βήμα. Και αυτό γίνεται ξεκάθαρο. Τα επόμενα δέκα χρόνια θα φέρουν την αλλαγή σε όλα όσα θεωρούνταν επιστημονική φαντασία, όπως η υπολογιστική cloud, τα δίκτυα 5G, η μετάφραση γλωσσών, οι «έξυπνες» υπηρεσίες, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Θα είναι ίσως η πιο σημαντική δεκαετία στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Έχεις αναφέρει ότι οι βιομηχανικές και οι γεωργικές επαναστάσεις οδήγησαν σε σημαντικές αλλαγές στην ανθρώπινη εργασία και ευημερία. Πιστεύω ότι θα αντιμετωπίσουμε κάτι παρόμοιο εν μέσω της ψηφιακής επανάστασης, που θα τροφοδοτηθεί από καινοτομίες, όπως τα Big Data, η τεχνητή νοημοσύνη, η ρομποτική. Μια φράση σου που πραγματικά βρίσκω συναρπαστική είναι «Η νέα ανθρώπινη αναγέννηση».

Μπορούμε να μιλήσουμε για την ανθρώπινη επανάσταση;

Μιλώντας για επανάσταση, οδεύουμε προς τις επόμενες δύο επαναστάσεις. Η μία είναι η **επανάσταση της βιωσιμότητας**. Τα πάντα

γίνονται «πράσινα». Θα στραφούμε σε μια «πράσινη» οικονομία, αυτό συμβαίνει αυτήν τη στιγμή. Και η άλλη είναι η **ανθρώπινη επανάσταση**, που είναι η βιολογική επανάσταση της ανθρωπότητας. Θα μπορούμε να αλλάξουμε το ποιοι είμαστε, τι είμαστε, χρησιμοποιώντας την εικονική και την επαυξημένη πραγματικότητα, αλλά και την πραγματική σύνθεση των ανθρώπων μέσω της γενετικής μηχανικής. Αυτό είναι λίγο πιο μακριά. Έτσι, το επόμενο «παράθυρο» είναι η βιωσιμότητα και μετά από αυτό η βιολογική επανάσταση. Και τα καλά νέα είναι ότι θα έχουμε όλα τα **εργαλεία** που χρειαζόμαστε για να λύσουμε τα πρακτικά προβλήματα . Αλλά η τεχνολογία δεν θα λύσει τα πολιτιστικά και τα κοινωνικά μας προβλήματα. Γιατί αυτά είναι ζητήματα πολιτικής και ανθρώπινα προβλήματα. Νομίζω ότι ο Buckminster Fuller είπε: «Έχουμε όλη τη σωστή τεχνολογία, αλλά τη χρησιμοποιούμε για τους λάθος λόγους».

Λες συχνά, έχουμε τα εργαλεία, αλλά έχουμε το «τέλος» που είναι μια ελληνική λέξη.

Ναι, γι' αυτό τις ονομάζω «νέες ανθρώπινες σχέσεις», γιατί το θέμα είναι ότι η τεχνολογία από μόνη της δεν θα σώσει τον κόσμο. Πρόκειται για ένα εργαλείο, δεν έχει προθέσεις. Το βλέπουμε αυτό με το Facebook και τα άλλα εργαλεία κοινωνικής δικτύωσης. Αν αφήσεις αυτά τα εργαλεία να συνεχίσουν από μόνα τους, θα προκαλέσουν πολλές ζημιές. Όπως και η τεχνητή νοημοσύνη, που μπορεί να σου δώσει λάθος πληροφορίες και να είναι μεροληπτική. Έτσι, αν θέλουμε να πάμε κάπου, θα χρειαστούμε μια ανθρώπινη αναγέννηση, που σημαίνει αναγέννηση της παραγωγής νοήματος και του σκοπού και του Τέλους και της σοφίας. Αυτά μας πηγαίνουν στην Αρχαία Ελλάδα.

Χρειαζόμαστε ανθρώπους που να σκέφτονται για τα πάντα, όχι μόνο για τις επιχειρήσεις, όχι μόνο για τα χρήματα, όχι μόνο για την τεχνολογία· ανθρώπους όπως ο Αριστοτέλης και ο Σωκράτης. Αυτό είναι το είδος της

σοφίας που χρειαζόμαστε. Χρειαζόμαστε τους σύγχρονους Δελφούς. Ένα σύγχρονο συμβούλιο σοφών.

Και πώς μπορούμε να ορίσουμε το καλό μέλλον;

Πρέπει πρώτα να ορίσουμε τι είναι το καλό.

Είτε ζεις στο Αφγανιστάν είτε στο Σίδνεϊ είτε στην Ελβετία είτε στην Ελλάδα, όλοι θέλουμε μια ζωή χωρίς φτώχεια, χωρίς θάνατο και ασθένειες.

Και καλό σημαίνει να έχεις οικογένεια, δουλειά, αυτοπραγμάτωση, δικαιώματα. Το 98% των ανθρώπων θα συμφωνούσε ότι αυτό είναι καλό. Μπορεί να μη συμφωνούσαμε για το αν είναι καλό να έχουμε δύο αυτοκίνητα ή όχι, αλλά αυτό είναι διαφορετικό. Όταν, λοιπόν, μιλάω για το καλό μέλλον, μιλάω για βασικούς παράγοντες ανθρώπινης ευτυχίας, όπως το να μην πεθαίνεις, να μην είσαι άρρωστος, να μη σε χτυπάνε. Και όταν ορίσουμε το καλό, τότε πρέπει να πούμε τι σημαίνει αυτό και πώς θα φτάσουμε εκεί. Η κρίση της COVID-19 μάς ανάγκασε να αναρωτηθούμε τι θέλουμε πραγματικά. Μας ενδιαφέρουν οι άλλοι; Μπορούμε να συνεργαστούμε; Μπορούμε να παραβιάσουμε τους κανόνες; Και η απάντηση είναι ότι, αν πρόκειται να αντιμετωπίσουμε την COVID, **θα παραβιάσουμε πολλούς κανόνες**. Το ίδιο ισχύει και για την κλιματική αλλαγή και το είδος του βιώσιμου καπιταλισμού που συζητείται εδώ και 20 χρόνια. Το ζήτημα τώρα είναι αν θα το κάνουμε να λειτουργήσει. Αν δεν το κάνουμε, τότε πιθανόν να τελειώσει ο χρόνος μας γύρω στο 2050. Η κλιματική αλλαγή θα έρθει νωρίτερα, αλλά στο 2050, όπως λέει ο Ray Kurzweil, τοποθετείται το χρονικό σημείο του singularity, όπου οι μηχανές θα μπορούν να κάνουν ό,τι κάνουμε εμείς.

Υπογραμμίζεις κάποια από τα προβλήματα του δύσκολου παρόντος,

που είναι η κλιματική κρίση. Έχουμε τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, για παράδειγμα, το singularity. Υπάρχουν άλλα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε τώρα και δεν τα έχουμε δει ακόμη;

Σε αντίθεση με 30 χρόνια πριν, γνωρίζουμε αρκετά καλά ποια είναι τα προβλήματα. Έχουμε υπαρξιακά ζητήματα που συνδέονται με τα χτυπήματα των κομητών και την κλιματική αλλαγή. Και έχουμε θέματα τεχνολογίας, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, που γίνεται κυρίαρχη και μας μετατρέπει σε μηχανές. Και μετά έχουμε τη γενετική μηχανική, η οποία θα μπορούσε να λύσει τον καρκίνο και να τερματίσει τις ασθένειες, αλλά θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί για πόλεμο. Για όλα αυτά έχουμε και θα έχουμε επιστημονικές λύσεις. Αλλά είμαστε πίσω στη συμφωνία μας ως προς το τι πρέπει ή δεν πρέπει να κάνουμε. **Αν πρόκειται να συνεργαστούμε για την επίλυση της κλιματικής αλλαγής**, θα είναι απολύτως η πιο βίαιη αλλαγή στην ιστορία του κόσμου ως προς το τι είδους κανόνες χρειαζόμαστε και πώς πρέπει να αλλάξει η κοινωνία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Και αυτή είναι μια μεγάλη ευκαιρία, διότι πρόκειται για τη μεγαλύτερη επιχειρηματική αλλαγή σε όλο τον κόσμο, ακολουθούμενη από την αλλαγή του ελέγχου της τεχνολογίας και την αλλαγή της ανθρωπότητας. Μπορεί να είναι τρομερό αν αποτύχουμε να σχεδιάσουμε και να συμφωνήσουμε, ή νιρβάνα αν συνεργαστούμε, και τότε μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα είδος κοινωνίας του Star Trek. Και πιστεύω ότι θα το κάνουμε επειδή οι άνθρωποι είναι στην πραγματικότητα αρκετά καλοί στη συνεργασία, αφού όμως έχουν αποτύχει με άλλα πράγματα.

Πώς μπορούμε να πείσουμε τους ανθρώπους των θεσμών και των επιχειρήσεων και να τους πούμε: «Κοιτάξτε, δεν πρόκειται να επιστρέψουμε στην κανονικότητα, το business as usual έχει πεθάνει».

Κάθε επιχειρηματίας, κάθε ηγέτης, κάθε πολιτικός είναι επίσης άνθρωπος. Και ως άνθρωπος αισθάνεται, βλέπει. Και αυτό που αισθανόμαστε αυτήν τη στιγμή είναι ότι **τα πάντα αμφισβητούνται**. Τα

πάντα είναι υπό συζήτηση. Και πράγματα που λειτουργούσαν κάποτε δεν λειτουργούν πλέον. Μπορείς να πεις με ασφάλεια ότι η εταιρική κρίση έδειξε ότι μπορούμε να είμαστε επιτυχημένοι μόνο αν είμαστε όλοι επιτυχημένοι. Με άλλα λόγια, αν η Αφρική είναι 0,3% εμβολιασμένη και εμείς είμαστε στο 70%, αυτό θέτει σε κίνδυνο όλους τους άλλους. Τα εμβόλια δεν θα λειτουργούν πλέον επειδή οι άλλοι άνθρωποι δεν θα έχουν εμβολιαστεί. Νομίζω, λοιπόν, ότι οι CEOs συνειδητοποιούν ότι η συλλογική ευημερία δεν μπορεί να επιτευχθεί λέγοντας «βγάζω πολλά χρήματα, πληρώνω τους φόρους μου, και όλα είναι μια χαρά». Ο βιώσιμος καπιταλισμός απαιτεί επαναπροσανατολισμό, και όλα αυτά θα συμβούν τα επόμενα δέκα χρόνια.

Μιλάς για τον καπιταλισμό των ενδιαφερομένων μερών;

Ναι, για την οικονομία των ενδιαφερομένων μερών. Ας είμαστε ειλικρινείς, όμως: για πολλές επιχειρήσεις, όλο αυτό είναι ένα προσωπείο. Είναι κάτι για το οποίο μιλούν επειδή τους φαίνεται καλή αποστολή, αλλά πρέπει να πειστούν ότι αυτό αφορά τα παιδιά τους, τα εγγόνια τους και όλο τον κόσμο. Δεν μιλάμε για 50 χρόνια από τώρα, αλλά για 20 χρόνια. Μιλάμε για τα παιδιά μου και τα παιδιά τους, όχι για τα πεντάχρονα. Όλα αυτά γίνονται πολύ πιο γρήγορα από ό,τι νομίζαμε. **Αν πρόκειται η οικονομία των ενδιαφερομένων μερών να γίνει βιώσιμη**, θα πρέπει και τα χρηματιστήρια να αλλάξουν. Για παράδειγμα, το 80% της ναυτιλίας είναι ελληνικές εταιρείες. Πρόκειται για μη εισηγμένες που μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν και πρέπει απλώς να έχουν κέρδη. Οι άνθρωποι αγοράζουν μετοχές της σαουδαραβικής πετρελαϊκής εταιρείας Aramco ή του Facebook, και η αρχή της αγοράς είναι ότι, αν βγάζεις χρήματα, είναι όλα εντάξει. Αυτή η αρχή θα μας σκοτώσει και οι άνθρωποι το συνειδητοποιούν αυτό. Δεν είναι δυνατόν να βγάζεις αρκετά χρήματα και να μένεις έξω από το γεγονός ότι ο πλανήτης θα εκραγεί αν συνεχίσουμε έτσι.

Είπες ότι πρέπει να συνεργαστούμε όλοι, οι άνθρωποι, οι εταιρείες, τα έθνη, με αφορμή την κρίση του κορωνοϊού. Πώς μπορούν τα κράτη, για παράδειγμα, οι ΗΠΑ και η ΕΕ, να αντιμετωπίσουν τη νέα

πραγματικότητα της παγκόσμιας τάξης πραγμάτων τώρα που έχουμε και την Κίνα;

Τα περισσότερα από τα μεγαλύτερα ζητήματα της ανθρωπότητας, σε πρακτικό επίπεδο, είναι **παγκόσμια ζητήματα**. Δεν πρόκειται να λύσουμε την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα ή στην Ελβετία, ούτε καν στην Ευρώπη. Αυτή είναι μια παγκόσμια συζήτηση. Δεν πρόκειται να λύσουμε το πρόβλημα της ενέργειας σε μια χώρα. Αυτά είναι βασικά θέματα παγκόσμιων κυβερνήσεων και προς τα εκεί βαδίζουμε.

Ταυτόχρονα, θα διατηρήσουμε την πολιτιστική μας ακεραιότητα με τους τρόπους που έχει αποδειχθεί ότι λειτουργούν, για παράδειγμα, στις ΗΠΑ. Ο μόνος τρόπος για να μπορέσουμε να συνειδητοποιήσουμε ποιοι είμαστε και πού θέλουμε να πάμε είναι να εργαστούμε από κοινού πάνω στα κορυφαία ζητήματα, όπως η ασφάλεια, ο στρατός, η ενέργεια, η προστασία των δεδομένων και ούτω καθεξής. Ο ρόλος της Ελλάδας, για παράδειγμα, θα μπορούσε να είναι πολύ μεγάλος εδώ, ως προς τον προορισμό, όχι στην επιστήμη ή την τεχνολογία ή τις επιχειρήσεις, αλλά στη διατύπωση του τι σημαίνει αυτό.

Εννοείς ότι η Ελλάδα, αν και μικρή χώρα, θα μπορούσε να επωφεληθεί από τις μελλοντικές εξελίξεις εφόσον θα αναζητήσει το νέο νόημα του να είσαι άνθρωπος;

Η Ελλάδα έχει μια ισχυρή παράδοση οικοδόμησης της δημοκρατίας και της σκέψης. Και αυτό λείπει επί του παρόντος. Βεβαίως, υπάρχει μια βαθιά κρίση, αλλά η Ελλάδα θα μπορούσε να αναλάβει την ηγεσία στη διαμόρφωση αυτού του είδους της οικονομίας των ανθρώπων, του πλανήτη, του σκοπού, της ευημερίας. Θα μπορούσε να συμβάλει στη **δημιουργία μιας παγκόσμιας δεξαμενής σκέψης**, γεγονός που θα ταίριαζε και με την ιστορία της. Επιπλέον, η εικονική οικονομία έχει μεγάλα πλεονεκτήματα για την Ελλάδα, αν υπάρχουν ελκυστικά μέρη και υποδομές. Εγώ εργάζομαι πολύ από το Λανθαρότε, από τα Κανάρια Νησιά στην Ισπανία. Έχουν δίκτυο οπτικών ινών ακόμα και στο πιο μικρό χωριό. Και αυτό το καθιστά εφικτό. Σκέψου, λοιπόν, τι θα μπορούσε να σημαίνει αυτό για την Ελλάδα. Ένα ολόκληρο τουριστικό κύμα, αυτό του ψηφιακού

νομάδα.

Ας επιστρέψουμε στις επιχειρήσεις, Gerd. Ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι CEOs και οι οργανισμοί; Θέλουν να προσαρμοστούν στη νέα εποχή, αλλά φοβούνται τις εξελίξεις.

Υπάρχει ένας μακρύς κατάλογος προκλήσεων. Αλλά βρισκόμαστε στη μετάβαση από τη μεγιστοποίηση των κερδών προς την ευελιξία, την ανθεκτικότητα, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία. Έτσι, οι εταιρείες θα επικεντρωθούν στην επανεφεύρεση. Η μεγαλύτερη πρόκληση για τους CEOs αυτήν τη στιγμή είναι ότι δέχονται μεγάλη πίεση να επανεφεύρουν τον εαυτό τους και τον οργανισμό τους. **Η νοοτροπία του μέλλοντος** απαιτεί περίπου μία ώρα την ημέρα πειραματισμό, ανάγνωση νέων πραγμάτων. Αυτή είναι μια τεράστια πίεση όταν εργάζεσαι ήδη 18 ώρες την ημέρα. Έτσι, για τους CEOs η επανεξέταση απαιτεί ανοιχτό μυαλό, αλλαγή νοοτροπίας, αυτό που ονομάζω «νοοτροπία του μέλλοντος».

Ποιες είναι οι βασικές δεξιότητες για να μπορέσει κάποιος για να παρακολουθήσει τις εξελίξεις τα επόμενα 20 χρόνια;

Όταν μιλάμε για δεξιότητες, στην πραγματικότητα πρόκειται για χαρακτήρα και προσωπικότητα. Υπάρχει μια ρήση μεταξύ των μελλοντολόγων (πολλοί άνθρωποι αντιγράφουν τον Peter Drucker): «Η κουλτούρα τρώει την τεχνολογία για πρωινό». Στο τέλος, η επιτυχία σου θα βασιστεί στην κουλτούρα της εταιρείας, της χώρας και της προσωπικότητάς σου. Όταν μιλάς για δεξιότητες, φυσικά πρέπει να έχεις δεξιότητες στη χρήση τεχνολογιών, στη διαχείριση της γνώσης. Αλλά έχει να κάνει και με την προσωπικότητά σου. Και αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είσαι περίεργος, να είσαι ανοιχτός, πρέπει να βρεις τη φαντασία σου, να διστάσεις, να προσπαθείς να κατανοείς τα πράγματα, και όχι απλώς να συλλογίζεσαι ή να έχεις λογική. Απαιτείται ταλέντο, προσωπικότητα και συναισθηματική νοημοσύνη.

Μια τελευταία ερώτηση: Αν ξεκινούσες σήμερα τη ζωή σου, τι θα ήθελες να γίνεις;

Ευτυχώς, έχω βρει κατά κάποιον τρόπο αυτό που θα ήθελα να γίνω. Αν ξεκινάς σήμερα, είναι αρκετά σαφές ότι είναι αναγκαία η νέα ανθρώπινη αναγέννηση. Έτσι, από τη μία πλευρά, σαφώς η επιστήμη, η τεχνολογία, η μηχανική, τα μαθηματικά είναι ένα εισιτήριο για το μέλλον, αλλά εξαρτάται από το ταλέντο σου.

Γιατί οι **μηχανές** είναι ικανές να κατασκευάσουν την επιστήμη και την τεχνολογία. Και θα είναι ακόμη περισσότερο ικανές στο μέλλον. Έτσι, αν δεν είσαι πραγματικά ο Jimi Hendrix των επιστημόνων, τότε οι πιθανότητες είναι ότι οι μηχανές θα μπορούν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό αυτό που κάνεις εσύ. Σήμερα, λοιπόν, στο πνεύμα της νέας ανθρώπινης αναγέννησης, θα προσπαθούσα να γίνω πιο ανθρώπινος.

Να μια μεγάλη ευκαιρία και για την Ελλάδα.

Απολύτως. Το θέμα με την Ελλάδα είναι ότι οι επενδύσεις σε υποδομές λείπουν και η εκπαίδευση είναι παλιομοδίτικη. Υπάρχει αδράνεια. Για την Ελλάδα είναι ξεκάθαρα ζήτημα αλλαγής νοοτροπίας, πόρων και επανατοποθέτησης του country brand. Σε κάθε περίπτωση, νομίζω ότι θα είχε νόημα να φανταστούμε τη νέα ανθρώπινη αναγέννηση και τη μελλοντική οικονομική λογική να ξεκινάει από τη χώρα σας.

Υποστηρίζεις ότι τα επόμενα 10 χρόνια θα είναι πιο σημαντικά από τα προηγούμενα 100. Γιατί;

Ο λόγος που δεν πάμε σε ένα γραμμικό μέλλον είναι η τεχνολογία και οι επιστήμες που κάνουν άλματα. Οι άνθρωποι δεν κάνουν άλματα. Θυμήσου ένα ρητό του E.O. Wilson που λέει: «Το πρόβλημα με την ανθρωπότητα είναι το εξής: Ζούμε με παλαιολιθικά συναισθήματα, με μεσαιωνικούς θεσμούς και θεϊκή τεχνολογία». Αυτό είναι το σημείο στο οποίο θα βρισκόμαστε σε 10 χρόνια. Θα κάνουμε εκθετικά άλματα κάθε χρόνο.

BETWEEN THE LINES

(1) Η εκθετική ταχύτητα

Τα αυτοκίνητα δεν οδηγούνται μόνα τους, αλλά τώρα μπορείς να έχεις αρκετή υποβοηθούμενη οδήγηση. Είναι σαφές ότι στο όχι και πολύ μακρινό μέλλον θα χρησιμοποιούμε αυτοκινούμενα ταξί. Αντίστοιχο παράδειγμα είναι η αναγνώριση γλώσσας. Αυτήν τη στιγμή είναι πολύ καλύτερη από πριν, αλλά θα χρειαστούν άλλα δύο ή τρία χρόνια ώστε να μπορούμε να μιλάμε στα αγγλικά και να «βγαίνει» στα ελληνικά.

(2) Τα πρακτικά προβλήματα

Θα λύσουμε το πρόβλημα του νερού, θα λύσουμε το πρόβλημα της τροφής, με τη βιώσιμη τροφή, με την αστική γεωργία. Και φυσικά το κρέας από το εργαστήριο, το καλλιεργημένο κρέας, και ούτω καθεξής. Έτσι μπορούμε να λύσουμε και το πρόβλημα της ενέργειας.

(3) People, Planet, Purpose, Prosperity

Με την τρέχουσα οικονομική λογική, το καλό σημαίνει πλούτος και χρήμα, επειδή τα χρηματιστήρια χαρακτηρίζουν το καλό ως αύξηση κερδών, ασφάλεια και ΑΕΠ. Αλλά όλοι ξέρουμε ότι αυτό είναι μόνο ένα μέρος του καλού. Πρέπει να αλλάξουμε την οικονομική μας λογική και να συμπεριλάβουμε τα τέσσερα μέρη του καλού: άνθρωποι, πλανήτης, σκοπός και ευημερία. Διαφορετικά, γινόμαστε αυτοκαταστροφικοί, καθώς εστιάζουμε στις εκροές και όχι στις εισροές. Εστιάζουμε στο εξωτερικό των πραγμάτων, στα υλικά κέρδη.

(4) Οι νέοι κανόνες

Είναι κάτι σαν τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Μας πήρε 16 χρόνια για να συλλάβουμε τη Συνθήκη για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων. Και από τότε δεν είχαμε καμία βόμβα, εκτός ίσως από δοκιμές.

(5) Το τέλος του «Business as usual»

Η αεροπορική βιομηχανία δεν θα ανακάμψει ποτέ, και πάντως όχι με τον ίδιο τρόπο. Ακόμη και αν έχουμε βιώσιμα αεροπλάνα και καύσιμα, το ερώτημα θα είναι γιατί πετάμε. Γιατί να πετάμε για ένα Σαββατοκύριακο στην Ίμπιζα; Το ίδιο ισχύει και για τα κρουαζιερόπλοια. Τα

κρουαζιερόπλοια προορίζονται για το...διαλυτήριο επειδή οι άνθρωποι αμφισβητούν αν αυτού του είδους η συμπεριφορά είναι σωστή.

(6) Ανθρώπινη εφευρετικότητα

Δείτε τον τουρισμό, τις αεροπορικές εταιρείες, τις εκδηλώσεις, τα συνέδρια. Πρέπει να επανεφεύρουμε τι σημαίνει αυτό που κάνουμε σε έναν κόσμο που αναδιατάσσεται.

(7) «Η κουλτούρα τρώει την τεχνολογία για πρωινό»

Η επιτυχία της Apple βασίζεται στην προσωπικότητα του Tim Cook, του Steve Jobs και στην κουλτούρα της εταιρείας τους. Και είναι η πιο πολύτιμη εταιρεία στον κόσμο. Ένας CEO σήμερα αντιμετωπίζει ένα γιγαντιαίο παζλ με εκατομμύρια κομμάτια. Και δεν υπάρχει περίπτωση η λογική να συναρμολογήσει το παζλ. Θα είσαι επιτυχημένος μόνο αν η διαίσθηση και η φαντασία σου δίνουν τις συντομεύσεις.

(8) Η ανθρώπινη αναγέννηση

Αυτό θα ήταν το απόλυτο πεπρωμένο: να επαναφέρουμε τις ανθρωπιστικές επιστήμες, γιατί το μόνο πράγμα για το οποίο οι μηχανές δεν θα είναι ικανές στο μέλλον είναι όλα αυτά που μας κάνουν ανθρώπους.

*Το άρθρο αναδημοσιεύεται από το [νέο τεύχος του Fortune Greece](#) που κυκλοφορεί στα περίπτερα.